

INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING MUSTAQIL FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI

Shukurova Shohsanam¹

Hasanova Shaxrinoz²

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

KEYWORDS

innovatsion ta'lim
texnologiyalari, interaktiv
metodlar, mustaqil fikrlash,
ijodiy qobiliyat, axborot
kommunikatsiya
texnologiyalari.

ABSTRACT

Innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish– bugungi kun talabi. Bu yoshlarning ijodiy va mustaqil fikrlash qobiliyatini o'stirib, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Interaktiv metodlar dars jarayonlarida faollikni oshirib, ijodiy yondashuvlarni rivojlantiradi. Shuning uchun mustaqil ijodkor va tanqidiy fikrlovchi shaxsni tarbiyalashda ularning ahamiyati katta.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.17013386**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim va uning samaradorligi muhim o'rin tutadi. Shiddat bilan rivojlanayotgan dunyoda insonning axloqiy fazilatlarini, intellektual faollogi, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan yangi sifatli ta'limni amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatimizda yoshlarning mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish asosiy vazifalardan biridir. Innovatsion ta'lim texnologiyasi qisqa vaqtda maksimal rivojlanishini ta'minlaydi. Bu interfaol shakllarning vazifalari quyidagilardan iborat:

- o'quvchilarda qiziqishni uyg'otish
- bilimlarni samarali o'zlashtirish
- mustaqil izlanishga undash
- o'zgalarning fikrini tinglash va hurmat qilish
- fikrlash qobiliyatini rivojlantirish
- hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish

Interaktiv ta'lim vositalariga interfaol taxtalar, planshetlar, kompyuter, virtual modellar, proyektor kabilar kiradi. Mazkur vositalardan foydalanilgan darslar amaliyotining

¹ O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti Ingliz tili amaliy fanlar №3 kafedrasida katta o'qituvchisi

² O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti Ingliz tili 3-fakulteti 2-kurs talabasi

ko'rsatishicha, zo'riqishni yo'qotadi, diqqat-e'tiborni mavzuning asosiy tayanch savollariga qaratadi. Mustaqil fikrlashni rivojlantiradigan yangicha metodlarga quyidagilar kiradi:

- "Aqliy hujum" usuli
- "Fikrlarning shiddatli hujumi"
- "Klaster" usuli
- "Insert" usuli
- "Munozara" usuli
- "Mantiqiy fikrlash" usuli
- "Tanqidiy fikrlash" usuli

Bu usullar mavzu bo'yicha keng va har tomonlama fikr yuritish, muammoni mustaqil tushunish va ilm oluvchilarni o'z bilimi va ijodiy tafakkuriga tayanib ish yuritishga undaydi.

Insonning ijodiy, tanqidiy va mantiqiy tafakkurini uyg'unlashtirib namoyon qiluvchi mustaqil fikrlash qobiliyati, mustaqil tahlil va mulohaza qilish bilan namoyon bo'ladi. Musataqil fikrlashning asosiy jihatlari:

- Tanqidiy fikrlash
- Ijodkorlik
- Mantiqiylik
- Mustaqil qaror qabul qilish
- Mas'uliyatlilik

Yuqoridagi jihatlar orqali bilim va ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash, yangi g'oyalar orqali yechim topa olish, fikrning oqibatini anglash va uni himoya qilish shakllantiriladi. Bunday shakllanish fikrni erkin aytish, muammoga mustaqil yo'l topish, yangi g'oya yaratish bilan yetuk, ongli, faol fuqaroni, mustaqil shaxsni kamol toptiradi.

Innovatsion texnologiyalar yoshlarda mustaqil fikrlashni rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Bunga quyidagilarni amaliy misollar sifatida keltira olamiz:

- Onlayn platformalar (Coursera, Udemy, Oxford Home Study Centre, Lumosity, Brilliant) yordamida mustaqil o'rganish, izlanish imkoniga ega bo'ladi.
- Multimedia resurslari va virtual laboratoriyalar orqali tajriba o'tkazish "mustaqil fikrlashni o'stirishga yordam beradi.
- Loyiha ishlari: "Mass medianing jamoaviy fikrlashga ta'siri", "Texnologik rivijlanish va insoniy qadriyatlar", "Sun'iy intellekt va axloqiy mas'uliyat" kabi mavzularda taqdimot tayyorlash o'quvchilarga fikrini tizimli ravishda ifodalashni o'rgatadi.
- Video- prezentatsiya tayyorlash bilan ma'lumotni mustaqil tahlil qilish imkonini beradi.

- Virtual darsliklar orqali mustaqil izlangan holda erkin qaror qabul qilish rivojlantiriladi.
- Shaxsiy blog yaratib maqolalar yozish va joylab borish bilan yozma mustaqil fikrlash ko'nikmasi oshiriladi.

Mustaqil fikrlashning eng asosiy xususiyatlaridan biri muammoni bir necha nuqtayi nazardan ko'rib, asoslangan qaror qabul qila olish va fikrni ravon ifodalashdir.

Respublikamizda nafaqat ta'lim jarayonida, balki ijtimoiy mehnat bozorida ham xorijiy tillarni bilish talab qilinmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2021-yilning 6-may kuni chet tillarini o'qitish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari yuzasidan videoselektor yig'ilishida: "Mamlakatimizda xorijiy tillarni o'rgatish bo'yicha kelajak uchun mustahkam poydevor bo'ladigan yangi tizimni yo'lga qo'yish vaqti-soati keldi. Biz raqobatdosh davlat qurishni o'z oldimizga maqsad qilib qo'ygan ekanmiz, bundan buyon maktab, litsey, kollej va oliy o'quv yurti bitiruvchilari kamida ikkita chet tilini mukammal bilishlari shart. Bu qat'iy talab har bir ta'lim muassasasi rahbari faoliyatining asosiy mezoniga aylanishi lozim",– deb ta'kidlab o'tdilar. Xorijiy tillarni o'rganish jarayoni yoshlarda mustaqil fikrlashni o'stirish bilan bir qatorda didaktik integratsiya orqali shaxs yaxlit rivojlanadi. Tilda shakl va mazmunning, til va nutqning, nazariya va amaliyotning, og'zaki va yozma nutqning o'zaro bog'liqligi har bir mashg'ulotda uchrab turadigan hodida. Shunga ko'ra buni til o'zlashtirish qonuniyatlari deb belgilash asoslidir.

Yangi O'zbekiston barpo etilar ekan, Uchinchi Renessans buyuk ajdodlarimiz ruhini shod etib, yosh avlodni irodali, bag'rikeng, mas'uliyatli, mehnatsevar, madaniyatli, mustaqil fikriga ega qilib tarbiya qilish orqali quriladi. Buning uchun ta'lim tizimida islohotlarni amalga oshirish, innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlarning zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni beqiyos ekanligini anglash zarurdir. Bugungi kunda mustaqil fikriga ega avlodni tarbiyalashning o'ziga xos bo'lgan innovatsion mexanizmlarni zamonaviy pedagogikaga tatbiq qilish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova, D. (2020). *Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Nazariy va amaliy asoslar*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Hasanboeva, M., & Jo'raqulova, N. (2019). *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. Toshkent: TDPU nashriyoti.
3. Marhamatov, M. (2018). *Interaktiv o'qitish texnologiyalari va ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish yo'llari*. Toshkent: O'zMU nashriyoti.
4. Qodirova, Z. (2021). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatiga ta'siri. *Ta'lim va innovatsiya*, 3(1), 45–50.

5. Ibragimova, G. (2020). Mustaqil fikrlashni rivojlantirishda interfaol metodlar roli. *Pedagogik izlanishlar*, 2, 32–38.
6. Salomova, M. (2022). Ta'lim tizimida klaster, insert, aqliy hujum metodlarining amaliy qo'llanilishi. *Zamonaviy ta'lim metodlari*, 1, 20–25.
7. Turdiev, A. (2023). Raqamli texnologiyalar yordamida mustaqil ta'lim olishning imkoniyatlari. *Ilmiy-amaliy pedagogika*, 4, 12–17.
8. Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. New York, NY: Macmillan.
<https://www.gutenberg.org/ebooks/852>
9. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner & E. Souberman, Eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
10. Jonassen, D. H. (2000). *Computers as mindtools for schools: Engaging critical thinking* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.